A Környezettudományi Központ hírlevele

2. szám, 2006. április

A tartalomból:

Mennyire zöldek a közbeszerzések Magyarországon? *1*
Az Európai Bizottság Környezetvédelmi és Belső Piaci Főigazgatósága által megrendelt kutatás tanulsága szerint az EU új tagországok zöld beszerzési gyakorlata messze elmarad a régiekétől.

Zöld Ars Politica 2006 *1*
A környezetvédelem ügye, különösen a nagy pártok esetében, nem képezi a politikájuk hangsúlyos területét.

Mezőgazdasági eredetű szennyezőanyagok csökkentése az Által-ér vízgyűjtőjén *3*
A projekt a mezőgazdaság által használt vegyszer- és egyéb, vizet szennyező anyag hosszú távon számottevő csökkentését tűzi ki célul.

Életbe lépett a Központ minőségbiztosítási rendszere *3*

Részvétel az EU döntési folyamataiban *4*

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség írja Magyarországról *4*

Ott voltunk az OT-n *4*

Mennyire zöldek a közbeszerzések Magyarországon?

Egy európai uniós felmérés tanulságai

Az egyik olasz önkormányzat földgázüzemű buszokat vásárolna, míg egy másik olyan nyomtatókat szerezne be, amelynél a tonerben használt festékben a higany aránya nem haladja meg a 2mg/kg-ot. Egy német önkormányzat viszont olyan erdészetben használatos járművet keres, amelyhez biológiailag lebomló kenőolajat lehet használni. Egy másik pedig olyan bútorokat venne, amelynél a festékben az ólom mennyisége nem haladhatja meg a 90 ppm-t. Az Európai Bizottság megbízásából dolgozó konzorcium ilyen és ehhez hasonló kritériumokat talált, miközben azt vizsgálta, mennyire környezetbarátak a közbeszerzések az EU tagországaiban.

Mint a felhozott példákból is látszik, a zöld-, vagy környezetbarát termékek megjelenésével a fogyasztó addigi passzív szerepe aktívvá válik. A "zöldtermék" választásával a vásárló egyrészt erősíti az adott termék gyártóját, másrészt innovációra kényszeríti ebben a versenyben alulmaradt, kevésbé környezettudatos termelőt.

Az alábbiakban szeretnénk kiemelni néhány hazánkra vonatkozó érdekes tényt az említett vizsgálatból. Az eredmények jobb megértéséhez fontos utalni arra, hogy a felméréshez két eszközt használtunk. Egyrészt elkészült egy on-line kérdőív, amelynek kitöltésére több

folytatás 2. oldalon

Az Európai Unió jelenlegi félhivatalos definíciója szerint zöld közbeszerzésnek nevezzük az olyan közbeszerzést, amelynek során a beszerző közintézmények a beszerzési folyamat minden szakaszában figyelembe veszik a környezetvédelem szempontjait, és az életciklusuk során a környezetre a lehető legkisebb hatást gyakorló megoldások keresésével és előnyben részesítésével ösztönzik a környezetbarát technológiák terjedését és a környezetbarát termékek előállítását. (Lásd: Green public procurement in Europe – Status overview 2005 http://europa.eu.int/comm/environment/ gpp/pdf/report_facts.pdf).

Zöld Ars Politica 2006

A Központ négy évvel ezelőtti parlamenti választások előtt is készített interjúkat politikusokkal. A célunk akkor is és most is az volt, hogy megismerjük, a politikusok miként vélekednek a környezetvédelemről, és miként születnek a környezet védelmét érintő döntések.

Az egyik európai parlamenti képviselővel készített interjú lehetőséget adott az EU döntési folyamataiba való betekintésre, és a hazai helyzettel való szembesítésre.

A most elkészült és a http://www.ktk-ces.hu/politikusok.html Internet címen olvasható interjúkötethez öt párt - az Élőlánc, a Fidesz, a Magyar Demokrata Fórum, a Magyar Szocialista Párt és a Szabaddemokraták

folytatás a 3. oldalon

Mennyire zöldek a közbeszerzések ...

(folytatás az 1. oldalról)

száz központi költségvetési, önkormányzati, egyéb intézményt (kórház, iskola stb.) kértünk föl. Másrészt, mivel tudtuk, hogy a kérdőívre adott válaszok a fogalmak bizonytalansága, illetve a válaszadók nem feltétlenül reprezentatív mivolta miatt torz képet adhat, véletlenszerűen kiválasztottunk közbeszerzési tendereket az Európai Unió hivatalos közbeszerzési honlapjáról (http://ted.publications.eu.int) és azokat mi magunk elemeztük, keresve bennük a környezetbarát beszerzésre utaló kritériumokat. Az 1. és a 2. ábrán látható eredmények minket igazoltak. (A táblázatban a vizsgált 25 tagállam adatai közül azért szerepel csak 13, mert ennyi országból - köztük szerencsére Magyarországról is - sikerült értékelhető mennyiségű kérdőívet visszakapni.)

Magyarország esetében a kérdőívre válaszolók 62%-a úgy nyilatkozott, hogy szervezete folytat környezetbarát beszerzést (1. ábra), miközben az ajánlati felhívások elemzése szerint ez mindössze 26% (2. ábra). Ebből levonhatjuk a felmérés egyik legfontosabb következtetését: a beszerzők nincsenek tisztában a környezetbarát beszerzés fogalmával. Sokszor annak tekintik pusztán a törvényi kötelezettségek betartását (pl. egy szennyvíztisztító-telep építésénél), holott környezetbarát beszerzésnek az tekinthető, ha a beszerző szervezet az előírtnál szigorúbb normákat állít az ajánlattevők elé.

Emellett a valós helyzetet jobban tükröző 2. ábrán az is látszik, hogy hazánk a környezetbarát beszerzések terén élenjáró országokhoz képest igen jelentős lemaradásban van. Ez főként akkor igaz, ha figyelembe vesszük, hogy a 26% többsége energiatakarékossági szempontokat követő beszerzés. Ilyen beszerzéseknél nem elsősorban környezetvédelmi szempontok dominálnak, hanem sokkal inkább anyagi megfontolások. Ez azonban nem feltétlenül hátrány, hiszen hozzájárul az életciklusban gondolkodás elterjedéséhez, ami a környezetbarát termékek szempontjából is fontos.

Jogosan merül fel a kérdés, hogy mi lehet az oka Magyarország lemaradásának? Az akadályok felmérése során egyértelművé vált, hogy a legnagyobb hiány az információk terén jelentkezik. Azaz nincsenek, vagy nem megfelelőek a zöld beszerzést segítő kézikönyvek, útmutatók, internetes adatbázisok. Emellett fontos lenne az EU ajánlásának megfelelő Nemzeti Akcióterv elkészítése is, amely egy széleskörű helyzetfelmérésen alapulhatna, és meghatározná az előrelépés irányát.

Szuppinger Péter

"Magyarország esetében a kérdőívre válaszolók 62%-a úgy nyilatkozott, hogy szervezete folytat környezetbarát beszerzést, miközben az ajánlati felhívások elemzése szerint ez mindössze 26%. Ebből az a következtetés adódik, hogy a beszerzők nincsenek tisztában a környezetbarát beszerzés fogalmával."

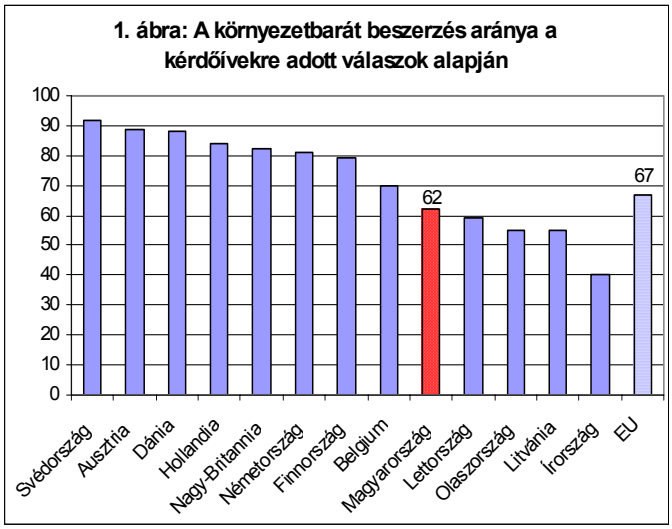

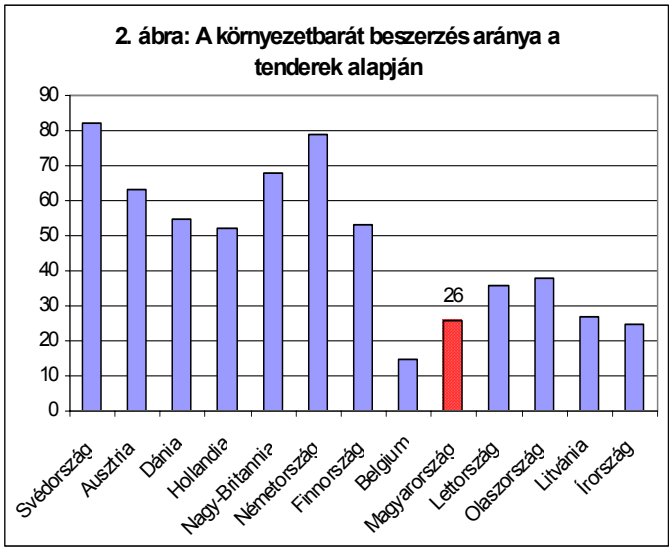

Mezőgazdasági eredetű szennyezőanyagok csökkentése az Által-ér vízgyűjtőjén

Az Által-ér a Fejér megyei Pusztavám határában ered, s a tatai Öreg-tavon áthaladva ömlik Dunaalmásnál a Dunába. Az Által-ér 521 km^2-es vízgyűjtője az elmúlt évtizedek urbanizációs, iparosítási és intenzív mezőgazdasági fejlesztéseinek eredményeképpen degradálódott, és jelenleg súlyos környezeti problémákkal küzd. Az Által-ér és a vízgyűjtőn levő, korábban nagy idegenforgalmi jelentőségű 2 km^2-es tatai Öreg-tó vízminősége olyan rossz, hogy fürdésre ma is alkalmatlan.

A Központ az Által-ér Szövetséggel, illetve a folyó vízgyűjtő területén működő gazdaszervezetekkel és önkormányzatokkal együttműködve a mezőgazdaság által használt vegyszer- és egyéb, vizet szennyező anyag hosszú távon számottevő csökkentését tűzte ki célul: *egyrészt* az állattartó telepek hígtrágya szennyező forrásainak a felszámolásával, *másrészt* az ér mentén húzódó vegyszermentes védőzóna kialakításával, *harmadrészt a* környezetkímélő gazdálkodási formák (művelési ág változtatás, az öko-gazdálkodási és az ún. jó gazdálkodási gyakorlat, valamint az integrált peszticid használati módszerek stb.) elterjesztésével, *negyedrészt* a pontszerű ipari szennyező források felszámolásával, *ötödrészt* pedig a folyó partján, illetve a medrében történő hulladék lerakások megszüntetésével.

L.F.

A projekt a mezőgazdaság által használt vegyszer- és egyéb szennyezőanyag számottevő csökkentését tűzi ki célul.

Zöld Ars Politica 2006

(folytatás az 1. oldalról)

Szövetsége - szakértőit kérdeztük meg.

Az interjúk véleményünk szerint hű képet adnak a jelenlegi politikai viszonyainkról. Arról, hogy a környezetvédelem ügye mennyire fontos az egyes pártoknak. Továbbá arról, hogy melyek azok a körülmények, amelyek a döntési folyamatokban befolyásolják a politikusokat, s rendre háttérbe szorítják a környezetvédelem szempontjait.

L. F.

A kiadvány elolvasható a http://www.ktk-ces.hu/politikusok.html címen.

Életbe lépett a Központ minőségbiztosítási rendszere

A Környezettudományi Központban 2005-ben megkezdtük a minőségbiztosítási rendszer kialakítását. A minőségbiztosítási rendszer keretében megkülönböztetett figyelemmel kísérjük a Központ működésének azokat az elemeit, amelyek révén növelni tudjuk munkánk eredményességét, társadalmi hatását, illetve közvetlen megbízóink elégedettségét. A munka minőségének javítása érdekében a Központ négy fő célt tűzött ki maga elé: a külső kommunikáció javítását, a munkatársak továbbképzését, a munkavégzés hatékonyságát nagyban befolyásoló belső szervezettség fokozását és a számítástechnikai háttér fejlesztését.

A külső kommunikáció javítását szolgálja a Központ honlapjának folyamatos és teljes megújítása, a közzétett információk folyamatos, naprakész karbantartása, valamint a Hírlevél rendszeres megjelentetése. A munkatársak képzésére oktatási tervet készítünk és ennek megvalósulását folyamatosan figyelemmel kísérjük. A belső szervezettséget mindenekelőtt az iratkezelés, valamint az információgyűjtés és -áramlás terén akarjuk javítani. A rendcsinálással, a feladatok tervszerű megosztásával csökkenteni akarjuk a felesleges keresgéléseket és a szükségtelen párhuzamosságokat, hogy az így felszabaduló munkaidőt hasznosabban tudjuk tölteni. A munkaidő értelmes kihasználását segíti a Központ számítógép- és szoftverállományának a frissítése is.

A rendszer egyik újítása a megbízói elégedettség rendszeres vizsgálata. Ezt eddig csak a tanfolyamoknál és a konferenciáknál mértük, mostantól a felmérést a kutatási és egyéb projektek esetében is el fogjuk végezni.

É.V.

A minőségbiztosítási rendszer keretében megkülönböztetett figyelemmel kísérjük a Központ működésének azokat az elemeit, amelyek révén növelni tudjuk munkánk eredményességét, társadalmi hatását, illetve közvetlen megbízóink elégedettségét.

Részvétel az EU döntési folyamataiban

Az eddigi tapasztalatok szerint az EU Bizottság által készített stratégiákat az egyes érdekcsoportok közvetlenül vagy az egyes tagországok kormányain keresztül megpróbálják fellazítani, illetve Brüsszel törekvéseit háttérbe szorítani.

Az új EU Bizottság felállása után újjáalakult vidékfejlesztési és agrár-környezeti tanácsadó-testületek eddigi ülései leginkább információszerzésre, az egyes kritikus kérdések megvitatására voltak alkalmasak.

Kiemelt témaként szerepelt például a peszticid és a talajvédelemre vonatkozó tematikus stratégia, valamint a 2007-2013 közötti vidékfejlesztési stratégia, amelyekkel a Központunk is foglalkozott. Így érdemben tudtunk részt venni a vitákban.

Az eddigi tapasztalataink szerint az EU Bizottság által készített stratégiákat az egyes érdekcsoportok közvetlenül vagy az egyes tagországok kormányain keresztül megpróbálják fellazítani, és Brüsszel törekvéseit háttérbe szorítani. A talajvédelmi stratégia esetében például a mezőgazdasági érdekvédelmi szervezetek vitatják a talajvédelmi intézkedések szükségességét, míg a vidékfejlesztési támogatások felhasználásában a tagországoknak a tervezettnél is szabadabb kezet követelnek. E törekvések nyomán a természet– és környezetvédelem ügye rendre csorbát szenved.

L. F.

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség írja Magyarországról

Forrás: The European Environment, State and Outlook, Copenhagen, 2005. pp. 456-457

Az Ügynökség legújabb helyzetjelentése szerint Magyarország átlagos környezeti teljesítményt nyújt, s bár ez elmarad a 15 régi tagállamétól, de felülmúlja az új tagországok többségéét.

A kilenc szempont szerint készített elemzés problémaként említi, hogy: (1) a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia aránya alacsony, (2) a savasodást okozó vegyületek kibocsátása az utóbbi időben enyhén emelkedett, (3) az ózonképződést előidéző gázok kibocsátása csak az utóbbi egy-két évben kezdett valamelyest csökkenni, (4) a közúti áruszállítás aránya a vasutak és víziutak rovására tovább növekedett, (5) a biogazdálkodással művelt terület aránya a gyors növekedés ellenére nem éri el a 2 százalékot, s különösen az ökológiai állattartás szintje alacsony és stagnál, (6) s a legsúlyosabb környezeti problémaként azt említi a jelentés, hogy a háztartási hulladékok keletkezése követte, vagy meg is haladta a háztartások fogyasztásának növekedését.

L.F.

Ott voltunk az OT-n

A Környezettudományi Központ idén is részt vett a környezet- és természetvédő szervezetek országos találkozóján. Az idei, veszprémi találkozóra mindannyian elmentünk. Az új munkatársak főleg azért, hogy betekintést kapjanak a mozgalom életébe, a szervezetek munkájába és az őket foglalkoztató problémákba. Emellett kiállítást szerveztünk a Központ kiadványaiból (a kiállított 10 kiadványunk összesen kb. 250 példánya az utolsó darabig elfogyott), Szuppinger Péter a Környezetbarát közbeszerzéssel foglalkozó szekcióülést vezette (a szekció által készített állásfoglalás tervezetet az OT később elfogadta), Laczó Ferenc pedig a 2007-2013 közötti időszakra készülő Nemzeti Agrár- és Vidékfejlesztési Stratégiáról szóló panelnak volt a tagja.

É.V.

Környezettudományi Központ

Felelős szerkesztő: *Laczó Ferenc*
Felelős kiadó: *Éri Vilma*, igazgató

1094 Budapest, Angyal u. 15/b. fszt. 4.
Tel.: (1) 216-0377, 455-8055
Fax: (1) 216-0911
email: mail@ktk-ces.hu
http://www.ktk-ces.hu